

Μεταμοσχεύσεις και εγκεφαλικός θάνατος (Γεώργιος Ι. Μαντζαρίδης, Ομότιμος Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.)

/ [Πεμπουσία](#)

Οι μεταμοσχεύσεις έχουν μπει στην καθημερινή ζωή της σύγχρονης κοινωνίας. Οι θετικές ή οι αρνητικές τοποθετήσεις που διατυπώνονται γι' αυτές από εκκλησιαστικούς και θεολογικούς κύκλους έχουν συνήθως αποσπασματικό χαρακτήρα. Η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν τοποθετήθηκε ακόμα τελικά απέναντι σε αυτές. Και η τοποθέτησή της δεν μπορεί να γίνει από μεμονωμένα άτομα ή από επιτροπές που προσπαθούν να στηρίξουν τις απόψεις τους στην παράδοσή της, αλλά πρέπει να υπαγορευθεί από την καθολική συνείδησή της.

Οι απαρχές των μεταμοσχεύσεων ανάγονται στους αρχαίους χρόνους. Μεταμοσχεύσεις δέρματος έκαναν ήδη οι αρχαίοι Αιγύπτιοι¹. Οι πρώτες όμως

μεταμοσχεύσεις ζωτικών οργάνων και ιστών του ανθρωπίνου σώματος έγιναν στην εποχή μας. Έτσι η πρώτη επιτυχής μεταμόσχευση νεφρού πραγματοποιήθηκε το 1954, ενώ η πρώτη επιτυχής μεταμόσχευση καρδιάς το 1967. Στη συνέχεια οι μεταμοσχεύσεις, ως θεραπευτικές μέθοδοι που δεν περιορίζονται στη συντήρηση, αλλά προχωρούν ως τη ριζική εξαφάνιση προβλημάτων υγείας, διαδόθηκαν ευρύτατα και προκάλεσαν ενθουσιασμό σε παγκόσμια κλίμακα.

Μεταμοσχεύσεις: Η αναζήτηση της επίγειας αθανασίας;

Ο ενθουσιασμός αυτός οφείλεται ασφαλώς στο μέγεθος του κατορθώματος, αλλά ίσως και στην επιθυμία του σύγχρονου ανθρώπου να επιτύχει κάποια επίγεια αθανασία. Γι' αυτό δεν είναι υπερβολικό να λεχθεί ότι εμπεριέχει τον κίνδυνο του αποπροσανατολισμού του ανθρώπου από τον τελικό σκοπό της υπάρξεως και τα βαθύτερα προβλήματά του. Αν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι οι άνθρωπινες ζωές που μπορούν να σωθούν με τις μεταμοσχεύσεις δεν είναι δυνατό να καλύψουν ούτε το ένα χιλιοστό εκείνων που καταστρέφονται με τις εκτρώσεις, η σχετικότητα του ενθουσιασμού για την προστασία του ανθρώπου γίνεται σαφέστερη.

Η υπερβολική εμπιστοσύνη στις μεταμοσχεύσεις επικεντρώνει το ενδιαφέρον του ανθρώπου στη σωματική μόνο ακεραιότητα και ταυτόχρονα καλλιεργεί την ψευδαίσθηση κάποιας σχετικής επίγειας αθανασίας. Η αναζήτηση όμως της αθανασίας αυτής δεν εναρμονίζεται με την προσδοκία της αιωνιότητας και την πίστη στη διά του Χριστού νίκη του θανάτου. Αυτά σημαίνουν ότι η Εκκλησία δεν μπορεί να θέσει ως στόχο της τη διάδοση κάποιου συνθήματος του τύπου δώσε και σώσε που εύκολα εντάσσεται και σε καταναλωτικές ή εμπορικές προοπτικές. Μια τέτοια τοποθέτηση θα φανέρωνε εκκοσμίκευση και ένταξη στο ρεύμα της εποχής.

Στην προοπτική της Εκκλησίας η βιολογική ζωή και ο βιολογικός θάνατος χάνουν τη δραματική αντιπαλότητά τους και σχετικοποιούνται. Άλλωστε από τη φύση τους η ζωή και ο θάνατος συμπλέκονται και συνυφαίνονται. Η ζωή εκδιπλώνεται ως διαδικασία θανάτου. Και ο θάνατος υπάρχει σε κάθε φάση της ζωής². Ιδίως υπάρχει ως φάση οριστικής εναλλαγής της ζωής· ως μετάβαση από την πρόσκαιρη στην όντως ζωή. Η προοπτική αυτή δεν εξαφανίζει μόνο την τραγικότητα του θανάτου, αλλά και δημιουργεί τη δυνατότητα για θετική ή και επιθετική ακόμα αντιμετώπισή του. Ο βιολογικός θάνατος είναι κοινός στα ζώα και τον άνθρωπο. Ο Χριστιανός δεν είναι απαραίτητο να περιμένει παθητικά αυτόν τον θάνατο. Μπορεί να τον δεχθεί και θεληματικά, για να κερδίσει με αυτόν τη ζωή.

Όπως, όμως, ο σωματικός θάνατος μπορεί να υπηρετήσει την πνευματική ζωή, έτσι και η σωματική αρρώστια μπορεί να υπηρετήσει την πνευματική υγεία. Από εδώ, όμως, δε συνάγεται ότι παραθεωρείται η αξία της σωματικής υγείας και

ζωής. Άλλωστε η συνθετική ανθρωπολογία της Εκκλησίας που επιμένει στην ψυχοσωματική ενότητα του ανθρώπου, είναι φυσικό να βλέπει θετικά όχι μόνο την ψυχική αλλά και τη σωματική του υγεία. Αυτό μαρτυρούν και πολλές ευχές της Εκκλησίας για την υγεία της ψυχής και του σώματος του ανθρώπου³. Παράλληλα, όμως, υπήρχε πάντοτε και η ιατρική αντιμετώπισή τους, που ευλογούσε η Εκκλησία.

Η σύγχρονη ιατρική, παρά τα εκπληκτικά της κατορθώματα, εκφράζει ή και προεκτείνει την ουμανιστική ανθρωπολογία που αποκρούσθηκε κάποτε στον ορθόδοξο χώρο, γιατί εγκλωβίζει τον άνθρωπο στα όρια της κτιστότητας και της θνητότητας. Το ενδιαφέρον της για τον άνθρωπο εξαντλείται στις βιολογικές του λειτουργίες και η ζωή του ταυτίζεται με τη βιολογική διατήρησή του. Γι' αυτό διαπιστώνεται συχνά ότι εκεί, όπου κυριαρχεί αποκλειστικά η ιατρική αυτή, εκτοπίζεται ο Θεός.

[Συνεχίζεται]

Παραπομπές:

1. Κ. Τούντα, *Μεταμοσχεύσεις οργάνων, Επιστήμη και ζωή*, τόμ. 12, σ. 49.
2. «Ζωή γούν και θάνατος, ταύθ' άπερ λέγεται, πλείστον αλλήλων διαφέρειν δοκούντα, εις άλληλα περιχωρεί πως και αντικαθίσταται». Γρηγορίου Θεολόγου, *Λόγος 18, 42, PG 35, 1041A*
3. Βλέπε ιδιαιτέρως την τρίτη ευχή του ιερού Ευχελαίου: Εξέγειρον αυτόν από κλίνης οδυνηράς και στρωμνής κακώσεως· σώον και ολόκληρον χάρισαι αυτόν τη Εκκλησίᾳ σου, ευαρεστούντα και ποιούντα το θέλημά σου.